

- ✓ наявність елементів традиційного освіти - графіки, розклади, дедлайни, іспити;
- ✓ наявність численних каналів для зворотного зв'язку між усіма елементами освітньої сфери: слухач - викладач, слухач - слухач, викладач - викладач;
- ✓ після курсів інформація залишається в мережі Інтернет і продовжує доповнюватися учасниками;
- ✓ змінюється роль викладача: викладач стає лише посередником або колегою;
- ✓ використання спеціально приготованих лекцій, а не простого електронного змісту матеріалу.

Отже, виходячи з вищезазначеної інформації, масові відкриті он-лайн курси набирають високої популярності у всьому світі. Поява масових відкритих он-лайн курсів заснована на реалізації сучасних освітніх принципів відкритості освіти, рівності учасників навчального процесу, інтернаціоналізації освітніх систем, глобалізації освітнього простору, індивідуалізації освіти. Стрімкий розвиток масових відкритих он-лайн курсів ставить під сумнів ефективність традиційної системи освіти, і сьогодні масові онлайн курси кидають виклик цій традиційній системі, збираючи мільйони пожертвувачів і учасників. Незважаючи на те що з'явилися ці курси відносно нещодавно, вони вже відомі і впроваджені в багатьох країнах, а саме в Європейському Союзі, США, Канаді, Великобританії і навіть Китаї. Найближчим часом масові відкриті он-лайн курси стануть звичним явищем і в нашій країні, тому викладачі мають бути готовими до застосування таких курсів. Перспективи подальших розробок: методичні рекомендації щодо впровадження системи масових відкритих он-лайн курсів у вищу освіту.

Список використаних джерел:

1. Бебнев А.Е. Массовые он-лайн курсы как новая инновационная тенденция образовательной сферы // Научный журнал ISSN 2070-7428 [Электронный ресурс]. – Режим доступа URL: <http://www.science-education.ru/113-11491>
2. Бугайчук К.Л. Массовые открытые дистанционные курсы: история, типология, перспективы // Высшее образование в России. - 2013. - № 3. - С. 148-155.
3. Как продать образование в Интернете: интервью Елены Масоловой (Eduson) с Дафной Коллер (Coursera). [Электронный ресурс]. – Режим доступа URL: <https://www.eduson.tv/blog/coursera>
4. Ли Юань и Стефан Пауэлл МООК и открытое образование: Значение для высшего образования // Белая книга // Перевод: Виталина Лаптева, ФИЯ, ОмГУ им. Ф.М. Достоевского – С. 3-10
5. Лихорадка МООСs. Как национальные образовательные системы реагируют на американские проекты [Электронный ресурс]. – Режим доступа URL: <http://studymooc.org/about-mooc/timkin/>
6. Олейников А. МООК: новый формат онлайн-обучения // Первая тетрадь. Политика образования
7. Травкин И.Ю. Массовые открытые онлайн-курсы: американская модель и перспективы ее развития [Электронный ресурс] // Networked Environments for Lifelong Learning. 03.01.2014. [Электронный ресурс]. – Режим доступа URL: <http://nell.ru/static/pubs/2014/xmoocs>
8. Что означает «открытие образования»? Блог Н.В. Тихомировой // Управление современным университетом [Электронный ресурс]. – Режим доступа URL: <http://ntihomirova.livejournal.com/>
9. 10 грантов по €25000 на создание Массовых Открытых Онлайн Курсов. Голосуют все!!! [Электронный ресурс]. – Режим доступа URL: <http://habrahabr.ru/post/178573>
10. Description of Connectivism [Электронный ресурс] // Connectivism. [Электронный ресурс]. – Режим доступа URL: <http://www.connectivism.ca/about.html>
11. Futurelearn. Главная страница [Электронный ресурс]. – Режим доступа URL: <http://futurelearn.com/about/>
12. N. Lomas U.K. MOOCs Alliance, Futurelearn, Adds British Council To Its Free Higher Education Roster [Электронный ресурс]. – Режим доступа URL: <http://techerunch.com/2013/03/04/u-k-moocs-alliance-futurelearn-adds-british-council-to-its-free-higher-education-roster/>
13. OpenupEd. Главная страница [Электронный ресурс]. – Режим доступа URL: <http://www.openuped.eu/>
14. Yojana Sharma Hong Kong MOOC Draws Students from Around the World [Электронный ресурс]. – Режим доступа URL: <http://chronicle.com/article/Hong-Kong-MOOC-Draws-Students/138723/>

УДК 378.147:33

Шаповалова Н.П.

РОЗКРИТТЯ ОСОБИСТІСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНОГО ПРОФІЛЮ ЯК ПЕРЕДУМОВА ЇХ ПРОФЕСІЙНОГО ЗРОСТАННЯ

У статті на основі аналізу наукової літератури уточнюється поняття «особистісний потенціал» та надаються його характеристики. Окремо розкривається поняття «професійний потенціал» та професійно важливі якості майбутніх фахівців у галузі економіки. Розглядається модель процесу професійного зростання студентів під час навчання у виші.

Ключові слова: професійне зростання, особистісний потенціал, професійний потенціал, професійно важливі якості, студенти економічних спеціальностей.

Шаповалова Н.П. Раскрытие личностного потенциала студентов экономического профиля в основе их профессионального роста. В статье на основе анализа научной литературы уточняется понятие «личностный потенциал» и даются его характеристики. Отдельно рассматривается понятие «профессиональный потенциал» и профессионально важные качества будущих специалистов в области экономики. Рассматривается модель процесса профессионального роста студентов во время обучения в вузе.

Ключевые слова: профессиональный рост, личностный потенциал, профессиональный потенциал, профессионально важные качества, студенты экономических специальностей.

Shapovalov N.P. Disclosure of personal potential students economic profile as prerequisite for their professional growth. The author clarifies the concept of "personal potential" and gives its characteristics on the basis of scientific literature analysis. Separately, she discusses the concept of "professional potential" and professional qualities of future specialists in the field of economics. A model of the university students' professional growth is introduced.

Key words: professional growth, personal potential, professional potential, professional qualities, students of economics.

Політична та, як слідство, економічна криза в Україні з одного боку, спроба інтеграції в світову спільноту, зокрема в галузі економіки з іншого, обу-

мовлюють виникнення високих вимог суспільства стосовно фахівців економічного профілю.

Щоб не перетворитися у державу третього світу, наша молода країна потребує не тільки матеріальних благ, а й власного виробництва цих благ, не тільки нових технологій, привнесених з розвинених держав, а і власних наукових досягнень. Економіка держави є матеріальною базою розвитку суспільства, а фахівці-економісти – тими, хто втілює на практиці принципи раціонального ведення господарства країни в умовах обмежених ресурсів. Тому надзвичайно велике значення має якісна підготовка майбутніх спеціалістів з економіки, від професійного зростання яких в значній мірі залежить і розвиток самого суспільства.

Особливостями підготовки економістів приділялася значна увага з боку як вітчизняних, так і зарубіжних вчених. Так у працях О. Грішнєвої, В. Євтушевського, А. Колода, А. Павленка, О. Падалки та ін. було розглянуто методологічні засади економічної освіти. О. Бабаян, В. Волкова, О. Гончарова, В. Зінченко, І. Демура, М. Коляда, М. Левочко, Т. Распопова, О. Куліш та ін. вивчали формування професійної спрямованості й компетентності фахівців економічного профілю. Формування професійних вмінь майбутніх економістів завдяки мультимедійним технологіям досліджували Н. Іщук, Л. Шевченко.

Проте майже не приділялось уваги питанням професійного зростання студентів економічних спеціальностей з точки зору розкриття їх особистісного потенціалу, не дивлячись на те, що спрямованість сучасної освіти на поєднання фахової підготовки з особистісним розвитком кожного студента набуває надзвичайного значення в контексті особистісно-орієнтованого навчання. У парадигмі теперішнього навчання і виховання відбувається зміна мети – не надання певної сукупності знань, вмінь та навичок, а вільний розвиток особистості. В суспільстві йде усвідомлення того факту, що основою прогресу країни є розвиток саме людини. Тому, на наш погляд, тема статті є актуальною, а вибір її обумовлено наявністю наступних протиріч:

- між об'єктивною потребою суспільства, що змінюється, в фахівцях-економістах високого рівня та недосконаліми методами їх підготовки, що призводить до низького рівня їх фахової компетентності;

- між уподобаннями і природними здібностями студента та жорсткими програмами вивчення дисциплін, традиційними методами навчання.

Мета статті – уточнити суть категорії «особистісний потенціал», визначити професійно важливі якості студентів-економістів як частину їх професійного потенціалу.

Поняття «професійне зростання» розкривається вченими через категорію «особистісний потенціал». Так О. Жигло вважає, що професійне зростання викладача в аспекті ідей самоактуалізації визначається як розкриття своїх можливостей і посилення індивідуальності як в особистісному, так і професійному аспектах. Професійне зростання є природним процесом розгортання особистісного потенціалу педагога, заснованого на внутрішній потребі [6].

О. Поляков, розглядаючи мотивацію професійного зростання студентів, доводить, що саме розкриття особистісного потенціалу, процес удосконалення особистості студента: загальнокультурних і фахових знань; системи інтелектуальних і практичних умінь і навичок; досвіду творчої діяльності; розвинених особистісних і професійно значущих якостей є най-

важливішими у становленні професійної компетентності майбутніх спеціалістів [16].

Погоджуємося з вищезазначеними авторами стосовно того, що центральним у понятті «професійне зростання» є термін «особистісний потенціал», розкриття і динамічне розгортання якого впродовж навчання студента у виші є запорукою його подальшого успіху в професійній діяльності. Однак, значення терміну «особистісний потенціал» потребує уточнення. Багатоаспектність розгляду проблеми потенціалу особистості є результатом багатовекторності самого феномену потенціалу.

В етимологічному значенні термін «потенціал» походить від латинського «potentia» – сила, джерело, можливість, засоби, запаси, які можуть бути використані для вирішення будь-яких задач, досягнення певних цілей, можливості окремих осіб, суспільства, держави в певній галузі (наприклад, економічний потенціал) [17]. У «Словнику іноземних слів» наводиться тлумачення терміна як міць, сила [5]. «Тлумачний словник російської мови» Д.М. Ушакова визначає потенціал як фізичне поняття, що характеризує величину потенційної енергії в певній точці простору, а також як сукупність засобів, умов, необхідних для ведення, підтримки, збереження чого-небудь [18].

Наукове вживання даного терміну своїм корінням сягає у філософію Аристотеля, який розглядав акт і потенцію як основу онтологічного розвитку. Відповідно буття поділялося на «потенційне» і «актуальне», а становлення (розвиток) уявлявся як перехід від першого до другого. За Аристотелем, потенціал характеризує здатність руху переводити матерію з реально наявного в новий стан, оскільки матерія (дійсність) є єдністю актуального і потенційного буття. Потенція розглядається Аристотелем як початок зміни речі, як здатність руху і можливість осмислення цього руху. Кожна річ містить наступні потенції – перехід в інший стан і збереження свого стану незмінним [1].

Сучасні наукові дослідження дозволяють визначити потенціал як універсальну загальнонаукову категорію, що означає сукупність наявних засобів, можливостей у конкретній галузі [4].

В енциклопедичному словнику педагога знаходимо визначення потенціалу особистості: ще не розвинені і не використовувані, не затребувані здібності, задатки, особистісні якості людини, її знання, уміння, навички. Потенціал – це існуючі в прихованому вигляді можливості людини, які за певних умов можуть актуалізуватися, виявитися. Так, особистість може володіти духовним, моральним, творчим, інтелектуальним потенціалом. Завдання педагога – все краще в людині переводити зі стану потенційного в стан актуального [3].

С.Л. Рубінштейн підкреслював, що людину як особистість характеризує не тільки те, що вона є, але і те, ким вона хоче стати, до чого вона активно прагне. Особистісний розвиток людини він визначає як реалізацію індивідом своєї потенційної універсальності, нескінченності, як становлення людини в індивіду. Тобто її характеризує не тільки те, що вже склалося і реально функціонує в її особистості, але й те, що складає «внутрішній зміст особистісного розвитку» (сфера можливостей) [14].

О.Ф. Лазурський вважав, що особистості розрізняються за домінуванням у них зовнішніх і внутріш-

ніх джерел розвитку («екзопсихіки» і «ендопсихіки»). Згодом К. Юнг запропонував відому класифікацію екстра- та інтравертованих особистостей [2]. На думку О.Ф. Лазурського, ядром особистості є ендопсихіка людини – вся сукупність основних психічних (психофізіологічних) функцій або здібностей: сприйнятливості, пам'ять, увага, що комбінує діяльність (мислення і уяву), афективна збудливість, здатність до вольового зусилля, імпульсивність або обдуманість вольових актів, швидкість, сила і велика кількість рухів тощо.

Зміст екзопсихіки визначається ставленням особистості до зовнішніх об'єктів, до середовища, причому поняття "середовище" або "об'єкти" беруться в найширшому сенсі, в якому вони обіймають всю сферу того, що протистоїть особистості і до чого особистість може так або інакше ставитися; сюди входять і природа, і матеріальні речі, і інші люди, і соціальні групи, і духовні блага – наука, мистецтво, релігія, – і навіть душевне життя самої людини, оскільки останнє також може бути об'єктом відомого ставлення з боку особистості.

Розглядаючи співвідношення ендопсихіки та екзопсихіки, О.Ф. Лазурський виділяє три рівні потенціалу особистості. Нижчий рівень – переважаючий вплив зовнішніх обставин на особистість. Осіб, які мають такий рівень ендо- та екзопсихіки, вчений називає «недостатньо пристосованими». Середній рівень – пристосування особистості до зовнішніх обставин. Група осіб, яка має середній рівень потенціалу, отримала назву «ті, що пристосувалися». Вищий рівень – трансформація особистістю зовнішнього середовища згідно з власними потребами. О.Ф. Лазурський називає таких осіб як тих, що пристосовують середовище до себе [9].

Спіраючись на ідею О.Ф. Лазурського про ендопсихіку та екзопсихіку, В.М. Мясіщев виділив у структурі психічного дві базові складові – процесуальну, що складається як досвід особистості, і потенційну. Вони становлять єдність, виступаючи при цьому різними, а не тотожними поняттями. За В.М. Мясіщевим, поняття потенціалу особистості є одним з ключових в психології, а його ядро становить система ставлення людини до зовнішнього світу і до самої себе [13].

Б.Г. Ананьєв, досліджуючи процес онтогенетичного розвитку людини, особливого значення надавав проблемі вивчення психічних резервів та ресурсів, ставив питання про розкриття істинних потенціалів розвитку людини. За Б.Г. Ананьєвим, потенції містять здатності, обдарованість, спеціальні здібності, життєздатність, працездатність. Тенденції містять у собі спрямованість особистості, інтереси, мотиви, ціннісні орієнтації, потреби, настанови, переконання, відносини. Він наполягав на злитності потенцій і тенденцій людини, які визначають специфіку її індивідуальності. Доцільно, на думку Б.Г. Ананьєва, розглядати потенційні характеристики з погляду функціонального боку структури особистості. У зв'язку з цим ядром потенціалу особистості автор називає працездатність [2].

Якщо можливості особистості виявляються в безпосередньо спостережуваній ситуації, то особистісний потенціал формується, накопичується, розвивається нерідко у прихованій від спостереження формі і тільки після цього виявляється в актуальній ситуації. Тому поняття «потенціал» перебуває в не-

розривному зв'язку з категорією «розвиток», що обумовлює його приховану динамічну природу (Г.О. Балл, Л.С. Виготський, Д.Б. Ельконін, Г.С. Костюк, Д.О. Леонт'єв, О.М. Леонт'єв, С.Д. Максименко, К.В. Петров, С.Л. Рубінштейн та ін.) [10]. Потенціал існує саме як можливість, що має прихований характер до моменту її прояву, коли потенціал «викликається» на поверхню буття силою обставин.

Важливими для розуміння суті потенціалу є праці Л.С. Виготського, Г.С. Костюка, С.Д. Максименка, в яких потенціал розглядається у взаємозв'язку з діяльністю. Потенціал не існує сам по собі як якась відособлена від діяльності сутність, а матеріалізується в різних видах людської діяльності [10]. Він, таким чином, завжди має діяльну природу (Б.Г. Ананьєв, Д.О. Леонт'єв, С.Л. Рубінштейн, Д.М. Узнадзе та ін.). Це пов'язує в єдине ціле діяльність з виявленням, розвитком і реалізацією потенціалу. Відзначимо, що потенціал, вочевидь, безпосередньо пов'язаний з механізмами оволодіння діяльністю, включаючи необхідні для цього вміння, навички та діяльнісні компетенції.

Деякі дослідники (Е.Ф. Зеєр, В.І. Носков, А. М. Павлова, Т.П. Скрипкіна, В.М. Косирев) схильні розглядати особистісний потенціал як структуру, компоненти якої утворюють три взаємодіючі фактори. По-перше, це реальні можливості індивіда, що характеризують рівень його актуального розвитку. Сюди належать знання, вміння, навички, здібності, фізичні та інтелектуальні потенції. На думку авторів, цей рівень реалізується за рахунок таких компонентів: психофізіологічного і кваліфікаційного. Другим фактором є загальна спрямованість особистості, що спирається на систему відносин і уявлень індивіда про самого себе і навколишній світ, на ієрархію цінностей і світогляд. Це третій рівень особистісного потенціалу – мотиваційний по суті і психосоціальний за походженням, важливою психологічною складовою якого є відчуття самодостатності і віри в себе. Третій фактор – прагнення до розширення своїх потенцій. Він виявляється у бажанні випробувати себе і знайти нові можливості за рахунок найбільш повного використання наявних у індивіда задатків і перетворення їх у здібності. Це те, що А. Маслоу називав самоактуалізацією. У результаті виникає четвертий рівень особистісного потенціалу, суб'єктивним наслідком якого стає враження успішності та професійної компетентності особистості. Означена трьохкомпонентна структура особистісного потенціалу, на думку авторів, більш повно відповідає уявленню С.Л. Рубінштейна про сутність людини, для розуміння якої він рекомендував пошукати відповіді на три питання: що людина може, чого вона хоче і що робить [8].

І.В. Мурашко виділяє основні складові особистісного потенціалу в контексті діяльності людини, «кожну з яких, у свою чергу, може бути системно розглянуто як потенціал»: гносеологічний потенціал (система знань, умінь, навичок, уявлень, світогляду, пізнавальних здібностей); аксіологічний потенціал (система цілей, цінностей та орієнтацій, соціально-психологічних установок); творчий потенціал (можливість творити, знаходити нове, діяти оригінально і нестандартно); комунікативний потенціал (здібності спілкування, розуміння і взаєморозуміння, здібності до оволодіння спілкуванням, комунікативні якості,

вміння та навички); художній потенціал (система художньо-естетичних потреб, форм і способів їх задоволення); професійний потенціал (відповідність орієнтацій, схильностей, професійних уподобань обраної професії, наявність відповідного типу особистості, рівень професійної мотивації); духовний потенціал (система сенсів і сенсожиттєвих орієнтацій, духовно-моральних цінностей, життєвих позицій і моральних настанов особистості в системі загальнолюдських моральних норм) [12].

Отже, можна зробити висновок, що особистісний потенціал – складне інтегроване поняття, що включає вроджені (генетичні) особливості людини (темперамент, гендерні особливості, психологічний тип особистості, загальні та спеціальні здібності, особистісні якості, потреби нижчого рівня, мотиви) і набутий досвід (знання, навички, уміння, звички, професійно важливі якості, потреби вищого рівня, мотиви, світогляд). Особистісний потенціал реалізується у дії, і його інтенсивність буває декількох рівнів у залежності від рівня потенційного запасу нервово-психологічної енергії індивіда. Крім того, у контексті діяльності виявляються окремі аспекти особистісного потенціалу: гносеологічний, аксіологічний, творчий, комунікативний, художній, професійний, духовний. Якщо умови оточуючого середовища сприятливі, то відбувається розкриття і розвиток особистісного потенціалу, потенційне стає актуальним, за несприятливих умов спостерігається його згортання.

У таблиці 1 (див. Табл. 1) узагальнено основні характеристики особистісного потенціалу людини.

Стосовно проблеми професійного зростання студентів особливо важливою складовою особистісного потенціалу є саме професійний потенціал. За В.Н.Марковим, особистісно-професійний потенціал розглядається як частина особистісного потенціалу, що спрямована на реалізацію ресурсів особистості в межах обраної професії. Основні напрями реалізації потенціалу особистості: зовнішній, спрямований на біосферу, соціум, техносферу і інфосферу; внутрішній, пов'язаний зі спрямованістю особистості і має ієрархічну структуру, яка об'єднує різні рівні потенціалу (біологічний, психофізіологічний і особистісний) – спирається на перехід від енергетичної саморегуляції індивіда до ціннісно-сенсового самоврядування особистості.

Але не всі ресурси людини отримують свій розвиток упродовж життя, оскільки потенціал людини включає ті якості, які затребувані з боку суспільства. Професійно-особистісний потенціал, за В.Н.Марковим, є основою професійної придатності [11].

В свою чергу, відзначимо, що складовою професійного потенціалу є професійно важливі якості особистості, які відповідають вимогам конкретної професійної діяльності і ґрунтуються на природних якостях особистості студента.

Таблиця 1

Характеристики особистісного потенціалу

Складові компоненти потенціалу (Б.Г. Ананьєв, В.Н. Мясіщев, А. Адлер, Е.Кречмер)	Спрямованість потенціалу (О.Ф. Лазурський, К. Юнг)	Рівень потенційного запасу нервово-психологічної енергії або здатність до дії (О.Ф. Лазурський, С.Д. Максименко)	Умови розвитку потенціалу (Г.О. Балл, Л.С. Виготський, Д.О. Леонтєв, О.М. Леонтєв, І.П. Маноха)	Складові потенціалу в контексті діяльності (Б.Г. Ананьєв, Д.О. Леонтєв, С.Л. Рубінштейн, Д.М. Узнадзе, І.В. Мурашко)
Вроджений потенціал: здібності загальні та спеціальні, типи нервових процесів, особистісні якості, темперамент, гендерні особливості, особливості психіки (пам'ять, сприйняття, мислення, емоційність), потреби, мотиви	Внутрішня: Ендопсихіка Інтроверсія	Нижчий рівень – переважуючий вплив зовнішніх обставин на особистість	Сприятливі – прогрес	Гносеологічний потенціал (система знань, умінь, навичок, уявлень, світогляду, пізнавальних здібностей)
				Аксіологічний потенціал (система цілей, цінностей та орієнтацій, соціально-психологічних установок)
Набутий досвід: знання, навички, уміння, звички, ціннісні орієнтири, прпрофесійно важливі якості. Можливість збільшення і поповнення вроджених ресурсів (інтелектуальних, психологічних, вольових)	Зовнішня: Екзопсихіка Екстраверсія	Середній рівень – пристосування особистості до зовнішніх обставин	Несприятливі – статика, регрес	Творчий потенціал (можливість творити, знаходити нове, діяти оригінально і нестандартно)
		Вищий рівень – трансформація зовнішнього середовища згідно з власними потребами		Комунікативний потенціал (здібності спілкування, розуміння і взаєморозуміння, комунікативні якості, вміння та навички)
				Художній потенціал (система художньо-естетичних потреб, форм і способів їх задоволення)
				Професійний потенціал (відповідність орієнтацій, схильностей, професійних уподобань обраної професії, наявність відповідного типу особистості, рівень професійної мотивації, професійно важливі якості)
				Духовний потенціал (система сенсів і сенсожиттєвих орієнтацій, духовно-моральних цінностей, моральних настанов особистості в системі загальнолюдських моральних норм)

Завдання психології та педагогіки, на наш погляд, і полягає у розкритті тієї частини особистісного потенціалу студента, яка буде затребувана у його майбутній професійній діяльності, а сам навчально-виховний процес повинен бути націлений на розви-

ток та вдосконалення його професійно важливих якостей та формування професійних компетенцій. В зв'язку з цим ми пропонуємо основу моделі процесу професійного зростання студента (рис. 1).

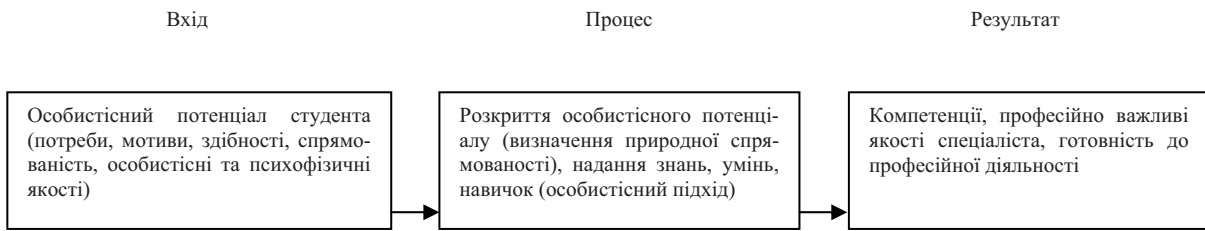

Рисунок 1 – Основа моделі професійного зростання студента

Галузь знань «Економіка та підприємництво» містить цілу низку спеціальностей, а професії майбутніх фахівців з економіки умовно можна поділити на два типи за Є. Клімовим [7] «Людина – Людина» та «Людина – Знакова система». Як приклад розглянемо освітньо-кваліфікаційну характеристику (ОКХ) бакалавра за напрямом підготовки 6.030508 «Фінанси і кредит». ОКХ визначає основні трудові функції, типові завдання діяльності й професійні компетенції бакалавра з фінансів і кредиту [15], відповідно до яких, на наш погляд, майбутній фахівець повинен

мати природні здібності, що обумовлює його стійку мотивацію до навчання та готовність до професійного зростання саме в цій професійній галузі. В свою чергу завдання педагогічного процесу – розкриття природного потенціалу студента та розвиток професійно важливих якостей шляхом надання певних знань, умінь та навичок. У таблиці 2 (див. Табл. 2) надано основні вимоги до бакалаврів з напрямку підготовки «Фінанси і кредит» та виокремлено професійно важливі якості, які необхідно розвивати майбутнім фахівцям цього профілю.

Таблиця 2

Відповідність професійно важливих якостей вимогам до бакалавра напрямку підготовки «Фінанси і кредит»

Основні професійні вміння бакалавра з фінансів і кредиту (за ОКХ)	Природний потенціал студента	Професійно важливі якості бакалавра з фінансів і кредиту
<ul style="list-style-type: none"> визначати оптимальні способи та напрями інвестиційної діяльності підприємства; організувати фінансові відносини за загрози банкрутства; проводити санацію фінансів підприємств – складати бухгалтерську й оперативну звітність; визначати способи підвищення платоспроможності підприємства; визначати собівартість продукції та способи її зниження; планувати прибуток і рентабельність; вести розрахунково-касове обслуговування розпорядників бюджетних коштів; проводити фінансові операції з нерухомістю; професійно працювати із сучасною комп'ютерною технікою, використовувати у фінансовій роботі відповідні комп'ютерні програмні продукти; володіти різноманітними практичними навичками щодо комп'ютерного збирання й опрацювання інформації. 	<ul style="list-style-type: none"> хороша оперативна і механічна пам'ять; здатність до тривалої концентрації уваги на знаковому матеріалі; зосередженість; точність сприйняття інформації; здатність до логічного мислення; посидючість; інтровертованість; реалізм; прагматизм 	<ul style="list-style-type: none"> математичні, загальноекономічні, фінансові знання; навички аналітичного мислення, обліку, систематизації, аналізу інформації; уміння бачити, що стоїть за умовними знаками; уміння прогнозувати ситуацію на основі аналізу інформації; уміння приймати оптимальні рішення; уміння розв'язувати складні завдання на практиці

Отже, головною передумовою успішної самореалізації особистості студента у майбутній професійній діяльності в сучасних умовах може виступати індивідуальна система його внутрішніх ресурсів, затребуваних у професійній діяльності – особистісно-професійний потенціал, визначення і неперервний розвиток якого і є суттю професійного зростання студента в умовах вишу.

Висновки. Ми вважаємо, що якість процесу професійного зростання майбутніх фахівців економістів значно підвищиться, якщо у ході навчально-виховного процесу буде активовано мотиваційно-потребнісний механізм розкриття професійного потенціалу особистості студента.

Шляхи подальшого дослідження, на наш погляд, полягають у пошуках практичного інструментарію визначенні спрямованості особистості студентів економічного профілю на певний професійний вид діяльності у рамках обраної галузі знань і застосуванні відповідних форм організації навчально-виховного процесу, які б належним чином могли обумовлювати розкриття особистісного потенціалу та розвиток професійно важливих якостей студентів.

Список використаних джерел:

1. Аристотель. Сочинения в 4 т., Т. 1 / Аристотель. – М.: Мысль, 1975, – 550 с.
2. Ананьев Б.Г. Человек как предмет познания / Б.Г. Ананьев. – СПб.: Питер, 2001. – 288 с.
3. Безрукова В.С. Основы духовной культуры (энциклопедический словарь педагога) [Електронний ресурс]. – Режим доступу URL: <http://didacts.ru/dictionary/1010>
4. Василенко П.М., Васильченко В.С., Галицький В.М. Словник-довідник соціального працівника: навч. посіб./ П.М. Василенко. – К.: ПІКДСЗУ, 2007. – 322 с.
5. Васюкова І.А. Словарь иностранных слов: около 5000 слов / И. А. Васюкова. – М.: АСТ, 2005. – 990 с.
6. Жигло О.О. Педагогічні умови професійного зростання викладача вищого навчального закладу: дис. канд. пед. наук: 13.00.04. / О.О. Жигло. – Харків, 2006. – 214 с.
7. Клімов Е.А. Психология профессионального самоопределения / Е.А. Клімов. – Ростов-на-Дону: Феникс, 1996. – 426 с.
8. Косырев В.Н. Личностный потенциал: теоретико-методологические и прикладные аспекты. [Електронний ресурс]. – режим доступу URL: www.tsutmb.ru/nu/nauka/index.php/component/content/article
9. Лазурский А.Ф. Избранные труды по психологии / А.Ф. Лазурский – М.: Наука, 1997. – 445 с.

10. Максименко С.Д. Генеза здійснення особистості / Максименко С.Д. – К.: Видавництво ТОВ «КММ», 2006, – 240 с.
11. Марков В.Н. Личностно-профессиональный потенциал кадров управления: психолого-акмеологическая оценка и оптимизация // Автореф. Дис. ...др-ра психол. Наук. – М. – 2004. – С. 54
12. Мурашко І.В. Розкриття поняття «Особистісний потенціал» та його психологічної структури – [Електронний ресурс]. – режим доступу URL: http://www.newlearning.org.ua/sites/default/files/praci/2010_7/st18.pdf
13. Мясичев В.Н. Психология отношений / В.Н. Мясичев. – Воронеж. 1995. – 356 с.
14. Мясоед П.А. С.Л. Рубинштейн: идея живого человека в психологии // Вопросы психологии. – 2009. – № 4. – С. 108-118.
15. Освітньо-кваліфікаційна характеристика бакалавра напрямку підготовки «Фінанси і кредит» [Електронний ресурс]. – режим доступу: <http://fru.org.ua/Projects>
16. Поляков О.А. Педагогічні умови мотивації професійного зростання студентів педагогічних університетів у процесі неперервної освіти : Дис. канд.пед.наук: 13.00.04. /О.А. Поляков. – Харків, 2008. – 188 с.
17. Советский энциклопедический словарь / под ред. А. М. Прохорова. – М.: Советская энциклопедия, 1985. – с.
18. Толковый словарь русского языка: около 30 000 слов / под ред. Д.Н. Ушакова. – М.: АСТ, 2008. – 1054 с.

УДК: 378.14

Самойленко О.М.

ВПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ПІДГОТОВКУ ФАХІВЦІВ МАТЕМАТИЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ В УНІВЕРСИТЕТІ

У статті розглядаються способи впровадження технологій дистанційного навчання в підготовку фахівців математичних спеціальностей. Також представлено дистанційну освіту, як форму навчання, рівноцінну з очною, вечірньою, заочною та екстернатом, що реалізується за технологіями дистанційного навчання. Окреслюються переваги дистанційного навчання для студентів математичних спеціальностей, описується основна мета впровадження технологій дистанційного навчання в традиційну систему освіти та розглядається поняття дистанційного курсу. Висвітлюються технології дистанційного навчання, як сукупність педагогічних технологій, що базується на принципах відкритого і комп'ютерного навчання та активних методах навчання у спілкуванні в інформаційно-освітньому просторі, для організації освіти користувачів, розподілених у просторі і часі. Також розглядаються підготовчі семінари, як метод підготовки викладачів до впровадження дистанційних курсів з математичних дисциплін у навчальний процес, їх структура та навички, які викладачі здобудуть завдяки проходженню таких семінарів. Описуються головні складові дистанційного курсу, а також вимоги до створення дистанційного курсу математичного напрямку. Також висвітлено розширення функцій університетської освіти, за допомогою переходу від традиційного навчання до активного самонавчання.

Ключові слова: технології дистанційного навчання, дистанційні курси з математичних дисциплін, підготовчі семінари.

Самойленко А.М. Внедрение технологий дистанционного обучения в подготовке специалистов математических специальностей в университете. В статье рассматриваются способы внедрения технологий дистанционного обучения в подготовку специалистов математических специальностей. Также представлено дистанционное образование, как форма обучения, равноценная с очной, вечерней, заочной и экстернатом, реализуется по технологиям дистанционного обучения. Определяются преимущества дистанционного обучения для студентов математических специальностей, описывается основная цель внедрения технологий дистанционного обучения в традиционную систему образования и рассматривается понятие дистанционного курса. Освещаются технологии дистанционного обучения, как совокупность педагогических технологий, базирующаяся на принципах открытого и компьютерного обучения и активные методы обучения в общении в информационно-образовательном пространстве, для организации образования пользователей, распределенных в пространстве и времени. Также рассматриваются подготовительные семинары, как метод подготовки преподавателей к внедрению дистанционных курсов с математических дисциплин в учебный процесс, их структура и навыки, которые преподаватели получают благодаря прохождению таких семинаров. Описываются главные составляющие дистанционного курса, а также требования к созданию дистанционного курса математического направления. Также освещено расширение функций университетского образования, посредством перехода от традиционного обучения к активному самообучению.

Ключевые слова: технологии дистанционного обучения, дистанционные курсы с математических дисциплин, подготовительные семинары.

Samoilenko A.M. Introducing distance education technology to training in mathematical skills university. The article deals with the implementation of the of distance learning technologies in training students of the mathematical specialties at the university. Distance education is also considered as a form of training, which is equivalent with full-time education, extramural studies, external studies, implemented with this technology. The article also outlines the advantages of distance learning for students of the mathematical specialties, describes the main purpose of implementing distance education in the traditional education system, observes the concept of distance course. This technology is considered as a set of pedagogical techniques based on the principles of open and computer training and active learning methods in communicating information and educational environment for the education of users distributed in space and time. Also training seminars as a method of preparing teachers for the implementation of distance learning courses in mathematical disciplines of the learning process, their structure and skills that teachers gain due to the passage of such workshops are examined. The main components of the distance course and the requirements for creating mathematical distance course directly, are described. The expansion of university education functions, through the transition from traditional learning to active learning is described.

Keywords: technology of the distance learning, distance learning course, training seminars.

Актуальність. Процеси модернізації освіти спонукають до пошуку нових підходів в освітній діяльності. Автоматизація на основі застосування інформаційних технологій проникає у всі сфери життя сучасного суспільства, які пов'язані з використанням і переробкою інформації. Помітнішою стає тенденція до інформатизації сфери освіти та впровадження технологій дистанційного навчання у підготовку фахівців математичних спеціальностей: створюються електронні підручники з математики, розробляються

автоматизовані системи розрахунку, аналізу та проектування геометричних фігур. Створення гнучкої і демократичної структури освіти мотивує професійний розвиток майбутніх фахівців. Потребують оновлення підходи щодо організації університетської освіти, розширюються функції вищих навчальних закладів за рахунок використання технологій дистанційного навчання. Саме тому актуальною є проблема впровадження технологій дистанційного навчання у підготовку фахівців математичних спеціальностей в університеті.